

GENDER_UP:

2E08018

Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu jako faktor posílení znalostní společnosti a rovných příležitostí a zvýšení konkurenceschopnosti v podmínkách rozvoje přírodovědných oborů

Popis stávajícího systému medializace a popularizace vědy a výzkumu na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci

Prosinec 2009

Řešitelský tým

PhDr. Iva Galvasová
RNDr. Kateřina Chabičovská
PhDr. Jana Legátová
Ing. Alena Přibylíková
Ing. Jan Binek, Ph.D.
Mgr. Jan Holeček
RNDr. Hana Svobodová

GaREP, spol. s r.o.

Brno

OBSAH

Úvod.....	3
1 Normativní úprava medializace PŘF UP	3
2 Popularizace vědy a výzkumu pro odbornou veřejnost.....	4
3 Popularizace vědy a výzkumu pro laickou veřejnost	6
4 Přehled realizovaných popularizačních a propagačních akcí PŘF UP:	9
5 Genderová problematika ve vědě a výzkumu	11
Závěr	15
Zdroje:	16
Přílohy	17
Příloha 1: Osnova otázek pro rozhovory s kompetentními pracovníky PŘF UP a UP v oblasti medializace a popularizace	17

Úvod

Tato kapitola vznikla v souladu s řešením dílčího cíle projektu, kterým je vypracovat metodiku inovace stávajícího systému mediální prezentace výsledků výzkumu a popularizace vědecko-pedagogických pracovišť se zvláštním zaměřením na ženy.

Byly zjišťovány a ověřovány skutečnosti o stávajícím systému medializace a popularizace vědy a výzkumu na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci (dále jen PŘF UP). Informace, na kterých je postaven následující text, byly získány pomocí polostandardizovaných rozhovorů (osnova otázek viz příloha 1) s kompetentními pracovníky v oblasti medializace obecně a v oblasti medializace vědy a výzkumu na PŘF UP (vedoucí komunikačního oddělení UP, tiskový mluvčí PŘF UP; proděkan pro vědu a výzkum PŘF UP). Získané poznatky jsou doplněny o údaje z výročních zpráv¹ PŘF UP za roky 2007 a 2008. Zpracované rozhovory byly následně připomínkovány pracovníky UP.

V souladu s dílčími cíli výzkumného projektu byly řešiteli uspořádány v roce 2009 dva workshopy zaměřené na situaci studentek doktorského studia a vědeckovýzkumných pracovníků PŘF UP. V rámci těchto seminářů se diskutovaly kromě otázek sociálního zázemí doktorandů také možnosti zvýšení propagace a medializace žen ve vědě a výzkumu. Výsledky těchto setkání byly rovněž využity při popisu současného systému medializace.

1 Normativní úprava medializace PŘF UP

Postavení Přírodovědecké fakulty UP, její činnost, organizační strukturu, řízení, hospodaření, jakož i otázky studia na Přírodovědecké fakultě UP upravuje:

- **Statut Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci** v návaznosti na zákon o vysokých školách a v souladu se Statutem Univerzity Palackého v Olomouci.
- **Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a další tvůrčí činnosti Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci na období 2006 – 2010** (dále jen Dlouhodobý záměr PŘF UP).

Dlouhodobý záměr PŘF UP vychází ze stávajícího stavu fakulty a UP, z požadavků regionu s přihlédnutím k cílům a prioritám rozvoje českého vysokého školství v republikovém i mezinárodním kontextu a z Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti UP. V tomto dokumentu je mezi prioritami a cíli zakotvena podpora popularizačních aktivit mezi studenty středních škol: „Podpora popularizačních aktivit mezi studenty středních škol, spoluorganizace předmětových olympiád středoškoláků v rámci ČR i mezinárodních olympiád, podchycování jejich zájmu o studium na UP.“ V části

¹ <http://www.upol.cz/fakulty/prf/uredni-deska-prf/>

dokumentu Předpoklady naplnění cílů se dále v odstavci věnovaném vnějším vztahům hovoří: „Neméně důležité jsou i aktivity v oblasti získávání studentů ke studiu na fakultě a doposud poněkud opomíjená zpětná vazba s vlastními absolventy. Proto budeme dále podporovat akce typu Jarmark fyziky, chemie a matematiky, Kaleidoskop fyziky, nebo náborové a propagační akce na středních školách. Vypracujeme systém širší spolupráce s našimi absolventy.“ Další zmínka o medializaci fakulty je v části Úkoly vyplývající z priorit a cílů: „cílevědomě budovat dobré povědomí o fakultě a univerzitě a vztahy s veřejností (public relations).“

Jiné koncepční materiály k problematice medializace a propagace vědy a výzkumu zpracovány nejsou.

2 Popularizace vědy a výzkumu pro odbornou veřejnost

Způsob a průběh zveřejňování jednotlivých výsledků vědy a výzkumu ve většině případů probíhá dle následujícího postupu: Po uskutečnění určitého objevu se výsledky nejdříve publikují v odborných časopisech a na odborných konferencích. Ve většině případů jde otištění článku v odborném tisku či ocenění vědce ruku v ruce s tiskovou zprávou o tomto počínu. Na PŘF UP se mediálně prezentují především výsledky publikované v odborných časopisech Science a Nature. Návrhy na mediální zveřejnění jiných výsledků se řeší individuálně. Dále jsou také zveřejňovány ještě nepublikované aktivity či objevy.

Prvotní impuls ke zveřejnění informace o vědě a výzkumu dává vedení fakulty na základě zveřejněného článku v prestižním periodiku. Poté je kontaktován tiskový mluvčí PŘF UP, který od autora daného objevu zjistí potřebné informace, ze kterých pak zpracuje zprávu určenou široké veřejnosti tak, aby byla mediálně zajímavá.

Veškeré informace týkající se vědy a výzkumu se zveřejňují na portálu tiskového střediska vědy (www.strediskovedy.cz), které v rámci svých aktivit směřujících k popularizaci vědy připravil řešitelský tým projektu MedVěd.² V publikaci Manuál popularizace a medializace vědy³ se o tomto portálu uvádí, že jde o databanku tiskových zpráv, avíz a výzkumů z přírodovědných oborů. Cílem portálu je nabídnout tyto informace vědeckým pracovníkům, novinářům i nejširšímu publiku, a přispět tak k šíření informací jakkoliv souvisejících s přírodovědnými obory a výzkumem. Mezi vedlejší cíle tiskového střediska vědy patří také „mediální výchova“ spolupracujících vědeckých a vzdělávacích institucí, kteří se touto cestou učí, jak sdělovat médiím i veřejnosti informace o své práci a dosažených výsledcích. Tiskové středisko vědy nabízí žurnalistům každodenní inspiraci při hledání vhodných témat. Informace si v databance mohou snadno filtrovat podle řady kategorií, vyhledat pomocí fulltextového nástroje a získat i cenné kontakty na mluvčí

² Zkrácený název pro medializaci a popularizaci vědy; více na www.projektmedved.eu

³ ŠEVČÍK, J., SMOLKA, M., VYSLOUŽIL, P. *Manuál popularizace a medializace vědy. 1. vydání Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN: 978-80-244-2248-0.*

nebo přímo na výzkumníky. Tiskové středisko vědy by mělo zajistit větší příliv informací o vědě a výzkumu do médií.

Pro hodnocení publikační činnosti svých pracovníků využívá PřF UP mezinárodní **citační databázi** prestižních vědeckých periodik **ISI Web of Science**. Uvedená databáze obsahuje příspěvky z odborných konferencí, sympózií, seminářů, kolokvií, workshopů atd. uveřejněných ve sbornících a dalších publikacích. Zde jsou periodika hodnocena na základě impakt faktoru⁴, udělovaného periodikům agenturou Thomson Reuters. Výše jmenovaná databáze vyhovuje více přírodovědným oborům např. fyzika, chemie, medicína, kde je možné publikovat v řadě impaktovaných časopisů.

Dále je na PřF UP využívána **databáze SCOPUS**, což je největší bibliografická a citační databáze literatury a kvalitních webových zdrojů ze všech vědních oborů. Zpracovává asi 16 tisíc recenzovaných odborných časopisů od více než 4 tisíc vydavatelů celého světa. Databáze je denně aktualizována. V této databázi se uvádí časopisy, které nemají impakt faktor. Tato databáze vyhovuje oborům, kde lze obtížně publikovat v impaktovaných časopisech, např. společenské vědy, geografie, geologie.

PřF UP hodnotí publikační aktivitu svých pracovníků pravidelně každý rok. Pro zvýšení motivace k publikování je každoročně udělována Cena děkana fakulty. Vítězové v kategorii impaktovaných publikací obdrží finanční odměnu ve výši 5.000 až 15.000,- Kč. Odměňování jsou pracovníci, kteří dosáhli nejvyšší souhrnné hodnoty impakt faktoru za daný rok. To znamená, že oceňování jsou ti, jejichž práce se dostala do časopisu, jehož IF je mezi 20% časopisy s nejvyšším IF ve skupině časopisů pokrývajících stejné obory jako hodnocený časopis. Sběr žádostí o Cenu děkana PřF UP probíhá vždy od září do poloviny listopadu. Následuje zasedání grémia ceny děkana, na kterém se projednává udělení těchto cen. Zvláštní ohodnocení je udělováno za publikace v prestižních časopisech Science a Nature – odměna ve výši 30.000,- Kč.

Dalším motivačním prvkem pro vědecko-pedagogické zaměstnance je udělování Ceny děkana fakulty za zvýšení odborné kvalifikace. Cenu získají zaměstnanci, kteří byli v roce, za něž je cena udělena:

a) jmenování docentem a jejich věk nepřekročil 35 let; udělení ceny je doprovázeno částkou 30.000,- Kč

b) jmenování profesorem a jejich věk nepřekročil 43 let; udělení ceny je doprovázeno částkou 50.000,- Kč.

Aby nedocházelo v tomto směru k diskriminaci žen, které se rozhodnou mít děti, je ženám odečítána doba strávená na mateřské a rodičovské dovolené.

⁴ Impakt faktor představuje hodnotu ukazatele, který je založen na průměrném počtu citací článků z daného odborného časopisu v průběhu dvou let.

3 Popularizace vědy a výzkumu pro laickou veřejnost

PřF UP realizuje celou řadu akcí, které jsou určeny ke zvýšení povědomí o fakultě, přispívají ke zvýšení prestiže fakulty mezi veřejností a ztraktivňují studium na fakultě pro potenciální uchazeče.

Popularizační aktivity zpravidla oceňovány nejsou. Fakulta se snaží popularizační akce alespoň sledovat. Neexistují zde nějaké normy či hodnotící řád, dá se říci, že hodnocení probíhá na základě citu pro spravedlnost.

K problematice popularizace není zpracována žádná strategie či koncepce; i když projekt MedVěd (zejména jeho sociologické průzkumy a pořádané akce) byl jedním z podkladů pro vytvoření marketingové strategie.

Nelze však říci, že by byla propagace vědy a výzkumu realizována zcela náhodně. S řadou nápadů přichází vedení PřF UP a jsou důkladně promyšlené a mnohdy na sebe navazují. V průběhu roku se koná několik zásadních periodických akcí (viz kapitola 4), které jsou doprovázeny pravidelnou publicitou a výstupy na veřejnosti. Tiskový mluvčí rovněž obchází vědce ze všech oborů a hledá zajímavé tipy na zveřejnění.

Dle tiskového mluvčího PřF UP popularizační aktivity realizuje fakulta sama, bez spolupráce s jinými subjekty. Ovšem v operačním programu Věda a výzkum pro inovace spolupracuje UP s externí agenturou, která má pomoci univerzitě jako celku prosadit projekty a získat zdroje na jejich financování. Novinkou v oblasti popularizace vědy na PřF UP je Manuál popularizace a medializace vědy, který je jedním z hlavních výstupů projektu MedVěd. Tato brožura je určena vědeckým institucím, školám, ústavům apod. k přiblížení metod a technik, jak medializovat (psát tiskové zprávy, psát o vědě tak, aby to bylo atraktivní pro laickou veřejnost, komunikovat s novináři).

Dle vedoucího komunikačního oddělení UP má PřF UP ve srovnání s ostatními fakultami UP nejvíce realizovaných aktivit v oblasti popularizace vědy a výzkumu. PřF je také nejvíce medializovanou fakultou z fakult UP. O těchto skutečnostech hovoří také fakt, že PřF má jako jediná z fakult UP svého tiskového mluvčího. Přitom už před dvěma lety byl dán návrh na to, aby každá fakulta měla svého mluvčího (formou externě působícího novináře, podobně jako PřF).

V rámci UP je zřízen **Úsek vnitřních a vnějších vztahů**, který zahrnuje oddělení komunikace a oddělení zahraničních vztahů. Oddělení komunikace se zabývá redakcí www stránek, redakcí informačních a propagačních materiálů, vydáváním Žurnálu UP a realizací audiovizuálních služeb. Oddělení komunikace UP vydává ročně mezi 80 - 100 tiskovými zprávami, mezi nimiž nechybí ani zprávy o tom, jakých výsledků dosahují naši vědci – opět nejen v přírodních vědách.

Univerzita jako celek neorganizuje popularizační akce. To ovšem neznamená, že se neúčastní akcí pořádaných jinými subjekty (např. veletrhu vysokých škol

Gaudeamus). Nově má být expozice obohacena o praktické ukázky, zejména z přírodních a lékařských věd (pokusy, masáže apod.).

Co se týče pořádání popularizačních akcí, je tedy PřF UP v rámci UP nadprůměrná, např. Přírodovědný jarmark byl svým rozsahem ojedinělý. Důvodem vysoké popularizační aktivity je řada projektů, které PřF UP realizovala. Velké množství popularizačních akcí se pořádalo především v průběhu oněch projektů (zejména v projektu MedVěd), kdy na medializaci a popularizaci byli přímo vyčleněni pracovníci; po skončení projektů popularizační aktivita klesla.

Na otázku, zda existuje nějaká vzorová fakulta či univerzita, o které si myslí, že v oblasti medializace a propagace vyniká, kompetentní pracovníci PřF UP odpověděli, že Masarykova univerzita v Brně má pracoviště výhradně zaměřené na komunikaci s médii (tiskové centrum). V Olomouci se každoročně koná konference univerzit zaměřená na public relations. Ze srovnání s ostatními českými vysokými školami vyplývá, že činnost UP je v této oblasti velmi kvalitní a nejen v rámci České republiky, ale také v rámci Evropy.

Většina z dosavadních projektů popularizace vědy a výzkumu byla pouze jednorázová. Další projekty jsou připravovány (PřF UP má podané žádosti o další projekty na popularizaci vědy a výzkumu, které by na minulé aktivity navázaly).

V redakcích oddělení komunikace UP vznikají **následující časopisy:**

- Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen Žurnál UP)
- Žurnál online Univerzity Palackého (dále jen Žurnál Online)
- Žurnál + Magazín Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen Žurnál +)

Týdeník **Žurnál UP** na 8-10 stranách týdně přináší nejdůležitější zpravodajství, publicistiku, názory na dění na UP i mimo ni, ohlasy atd. Jedním z jeho cílů je také popularizace věd (nejen přírodních oborů, ale také ostatních). Téměř v každém čísle se píše o některém z vědeckých objevů, či pracovišti, které bádá v některé z oblastí. Časopis je především vnitřní komunikační platformou, tedy popularizuje a přibližuje výše popsané ostatním členům akademické obce (zjednodušeně řečeno přibližuje např. speciálnímu pedagogovi, na čem pracuje jeho kolega v Laboratoři experimentální medicíny).

Internetovou extenzí Žurnálu UP s možností okamžitě zveřejňovat novinky ve formě „hlavní zprávy“ je pak **Žurnál Online**. Časopis obsahuje i rubriku Věda a výzkum. Hlavní zprávou bývá velmi často některý z úspěchů olomouckých vědců, velmi často přírodovědců či lékařů.

Žurnál + je potom prestižním „pololetníkem“, který čerpá z výše uvedených periodik, ale také vždy přináší nová témata a často z oblasti přírodních věd. Žurnál + nabízí čtenářům rozhovory se známými osobnostmi, reportáže z nejrůznějších akcí, ale také literární texty, populárně vědecky zaměřené články, kulturní tipy, křížovky a mnoho dalšího. Žurnál + má za cíl prezentovat Univerzitu Palackého

na veřejnosti. Tento magazín je exkluzivně určen pouze pro významné osobnosti veřejného života Olomouckého kraje a celé ČR. Je zdarma zasílán výhradně na konkrétní jméno a adresu. Jeho čtenáři jsou vedoucí pracovníci kulturních, vzdělávacích a státních institucí, starostové měst a obcí, členové vlády, poslanci a senátoři. Žurnál+ vychází dvakrát ročně a je distribuován také mezi širší veřejnost.

Všechna tři média (Žurnál UP, Žurnál Online a Žurnál+) mají tedy část či rubriku věnovanou vědě a výzkumu s cílem tyto populárně uchopené informace dostat k veřejnostem – vnitřním či vnějším.

PřF UP vydává jako popularizační médium při didaktickém oddělení oboru chemie časopis **Přča - přírodovědný časopis**. Dle Manuálu popularizace a medializace vědy je určen především žákům 9. tříd základních škol a 1. – 2. ročníkům škol středních. Jednotlivá čísla vycházejí čtyřikrát do roka a jsou tematicky zaměřená. Každé téma pokrývá informace z různých přírodovědných oborů (chemie, fyzika, matematika, biologie). Časopis je distribuován poštou na adresy středních a základních škol, většinou k rukám učitelů přírodovědných předmětů.

Akademičtí pracovníci publikují mimo odborná periodika také v populárně naučných časopisech, např. v časopisech Vesmír, ABC, Příroda, 100+1 zahraničních zajímavostí, oborová specifika – např. časopis (týdeník Velký atlas světa). Tuto publikační aktivitu ale PřF UP nijak nesleduje a nehodnotí. V těchto typech časopisů akademičtí pracovníci publikují jen pro svoji seberealizaci.

Pro udržení kontaktů s absolventy vytvořila PřF UP **Portál absolventů PřF UP⁵** Olomouc. Portál by měl zvýšit informovanost absolventů o práci PřF UP s absolventy, připravovaných akcích, aktualitách apod. Na portále je k dispozici řada zajímavých článků a databází zpracovaných do jednotlivých rubrik. Prostřednictvím tohoto webu se PřF UP snaží najít ideální propojení studentů/absolventů přírodovědecké fakulty se zaměstnavateli a fakultou.

Při práci s médii na národní úrovni je problém, že bývají preferovány události v Praze. Je těžké nalákat celostátní média např. do Olomouce. Medializace a propagace vědy na UP se tedy dostává spíše do regionálních médií. Jako další problém medializace „zvnějšku“ je v dnešní době vnímána bulvarizace médií, velká fluktuace novinářů (chybí dlouhodobé kontakty mezi školou a novinářem, hlubší vazby, důvěra apod.), nižší průměrný věk novinářů (chybí jim životní i novinářské zkušenosti). Výsledkem je pokles úrovně medializace vědy.

⁵ <http://www.absolventiprf.upol.cz/>

4 Přehled realizovaných popularizačních a propagačních akcí PŘF UP:

Výroční zpráva o činnosti PŘF UP 2008 uvádí popularizační akce, které mají za cíl seznamovat s přírodovědným výzkumem širokou veřejnost (nejmladšími dětmi počínaje a seniory konče), případně přilákat potenciální zájemce o studium.

- **Cyklus přednášek Učené společnosti České republiky**

Fakulta se snaží přispívat k mezioborovému dialogu a zpřístupňovat studentům i veřejnosti kontakt s předními odborníky z různých oblastí vědy. Katedra fyzikální chemie v roce 2008 uspořádala Cyklus přednášek Učené společnosti ČR.

- **Univerzita třetího věku**

Fakulta se podílí na vzdělávacích akcích pro seniory, kdy její odborníci přednášejí v rámci tzv. Univerzity třetího věku. Účastníci se každý týden setkávají v rámci běhu nazvaného „My-lidé a příroda na přelomu miléníí“ a „Výzkum v přírodních vědách“. V obou případech se akce Univerzity třetího věku setkaly s velkým ohlasem účastníků, kteří mohli přímo v laboratořích, na meteorologické stanici či ve farmaceutickém provozu poznat práci výzkumníků a získat přehled o aktuálním stavu různých vědeckých odvětví.

- **Univerzita dětského věku (v rámci projektu MedVěd)**

Novinka, která poprvé proběhla v zimním semestru 2007. Ve spolupráci s Moravským divadlem a s fakultním projektem MedVěd byly pro zhruba stovku dětí nachystány zábavné přednášky a soutěže s tematikou jednotlivých oborů pěstovaných na PŘF UP a také exkurze v divadelním zákulisí. Zároveň si účastníci této akce mohli vyzkoušet něco z univerzitních ceremoniálů – imatrikulaci, zápisy do indexu i závěrečnou promoci s předáváním diplomů.

- **Přírodovědný jarmark**

Tato akce se koná pravidelně (již 8. ročník) pro školáky a další zájemce o přírodovědné obory. Přírodovědný jarmark je interaktivní, to znamená, že návštěvníci se mohli účastnit pokusů a ukázek z jednotlivých přírodovědných oborů. Například si mohli vyzkoušet laserovou pušku, nechat si vyčistit brýle nebo prstýnky v ultrazvukové lázni, nechat explodovat vodík nebo vytvářet nová barviva. Součástí byly také soutěže o sladkosti – jak si nejlépe poradit s mapou nebo jak složit zapeklitý hlavolam.

- **Fyzikální kaleidoskop**

Jedná se vlastně o den otevřených dveří na pracovištích oboru fyzika, který je určen žákům středních škol. Jeho hlavní myšlenkou je přiblížit fyziku jako jeden ze základních přírodovědných oborů, který může být velmi zajímavý, stejně jako lidé, kteří se mu věnují. Cílem je ukázat, že se s fyzikou neustále setkáváme, aniž bychom si toho byli vědomi, že tato disciplína není odtržená od každodenního

života, a proto se může její studium pro všechny studenty s kladným vztahem k přírodě stát nadmíru zábavným a uspokojujícím. Kaleidoskop tvoří přednášky (bývá jich čtyři až šest a každá z nich trvá přibližně 45 minut), experimenty a exkurze do fyzikálních laboratoří. Více informací na <http://kaleidoskop.upol.cz>.

- **Letní škola v Jevíčku**

Mladí středoškoláci se mohou věnovat hravým výzkumným aktivitám na tradiční Letní škole chemie, fyziky a matematiky v Jevíčku. V budově gymnázia v Jevíčku jsou pro studenty nachystány fyzikální či chemické experimenty, soutěže a besedy. Soustředění je v délce jednoho týdne. Na minulém setkání se mohli mladí zájemci dozvědět mnoho zajímavostí například o biologických membránách, o hledání léků na rakovinu o černých dírách, o životě včel nebo třeba o tom, jak se vyvíjela matematika. Tato akce se pořádá pravidelně od roku 2006.⁶

- **Projekt Badatel**

Cílem tohoto projektu je umožnit talentovaným středoškolákům zapojit se přímo do vědeckého výzkumu pod patronací zkušených pracovníků fakulty. Studenti spolupracují na laboratorních měřeních či na teoretických výpočtech ve všech našich oborech. Celkem bylo v roce 2008 do projektu zapojeno přes padesát středoškoláků. Badatel přinesl PřF UP výrazný úspěch – jeho účastnice Jaroslava Geletičová v roce 2008 získala cenu Česka hlavička. Ocenění získala za práci v oblasti regresní analýzy kompozičních dat, kterou vypracovala v rámci Badatele jako studentka Slovanského gymnázia v Olomouci. Projekt má své webové stránky na <http://badatel.upol.cz/>.

- **Oborové olympiády a další soutěže**

Pracovníci fakulty se aktivně účastní organizace oborových olympiád a dalších soutěží pro středoškoláky a žáky základních škol, případně přímo působí v jejich organizačních štábech a výborech. Týká se to Matematické, Fyzikální, Chemické či Biologické olympiády, Matematického a Přírodovědného klokana a dalších.

- **Zlatá promoce a stříbrná promoce**

Podobně jako se po padesáti letech manželství slaví zlatá svatba, pořádá fakulta od roku 2007 pro své první absolventy „zlatou promoci“. Pracovnícím Děkanátu PřF UP se podařilo dohledat kontakty na všechny dosud žijící absolventy, z nichž většina přijala pozvání na setkání. Řada z nich přitom zůstala s univerzitou spjata i po dostudování jako její pedagogové, mnoho z nich se však takto setkalo poprvé po mnoha letech. Zlaté promoce se zúčastnilo 60 bývalých studentů, kterým byly na slavnostní ceremonii předány diplomy Zlatých absolventů (již druhý ročník této akce). V roce 2009 poprvé proběhla i Stříbrná promoce.

⁶ <http://www.upol.cz/projects/souteze-up/prirodovedne-souteze/stm-morava/prirodovedne-jarmarky/letni-skoly-v-jevicku/>

- **Vánoční akce „daruj hračku“**

Tato aktivita měla charakter spíše charitativní, s popularizací vědy a výzkumu není spojena. Přesto nelze pominout její význam pro zviditelnění fakulty. Proběhla v předvánočních dnech pod záštitou děkana PŘF, kdy mohli zaměstnanci i studenti věnovat hračky opuštěným a handicapovaným dětem, které žijí v dětských domovech a ústavech v Olomouci. Díky pečlivé práci organizátorům a ochotě mnoha pracovníků i studentů se podařilo sehnat velké množství dáreků, které byly slavnostně předány za účasti primátora města Olomouce.

- **Z dalších propagačních akcí** lze uvést dny otevřených dveří a specializované výstavy a vernisáže. Potenciál pro pořádání výstav a vernisáží je v současnosti minimálně využitý, jedná se spíše o ojedinělé výstavy z cest, např. Čína, Moldavsko. PŘF UP také spolupracuje s tzv. fakulními školami (střední školy), kde studenti fakulty vykonávají pedagogickou a odbornou praxi. K únoru 2008 obsahovala databáze 23 škol a 2 fakulní zařízení. S řediteli těchto škol se koná na fakultě pravidelně dvakrát ročně setkání.

5 Genderová problematika ve vědě a výzkumu

Kompetentními pracovníky rektorátu UP i PŘF UP působícími v oblasti medializace vědy a výzkumu není považována genderová problematika ve vědě a výzkumu za problém. Argumentují např. tím, že z osmi fakult UP je na čtyřech fakultách ve vedení žena - děkanka (Právnická fakulta, Fakulta zdravotnických věd, Pedagogická fakulta, Cyrilometodějská teologická fakulta). Ovšem vedení fakulty uznává, že žena, pokud hodlá založit rodinu, může mít ztíženou roli v oblasti vědy a výzkumu, protože na několik let sníží nebo omezí své zapojení do vědecké činnosti a obtížně pak dohání pokrok, který se v oboru mezitím stal.

Vedoucí komunikačního oddělení UP sdílí názor, že by se této problematice měla věnovat větší pozornost. Na oddělení komunikace UP ale nejsou dostatečné personální kapacity, které by bylo možné medializaci genderu věnovat. Stejně tak není na komunikačním oddělení pracovník, který by měl na starost pouze vědu a výzkum (pracovníci píší různé zprávy o všem, co se na UP děje). Drtivá většina zpráv, které oddělení komunikace vydává, je věnována přírodním a lékařským vědám.

Genderové problematice dosud nebyl věnován významnější prostor v některém z vydávaných časopisů UP. Dle vyjádření vedoucího komunikačního oddělení by stálo za to do jednoho čísla magazínu Žurnál + (viz výše) zpracovat několik článků k tomuto tématu.

Zajímavý je názor tiskového mluvčího PŘF. Dotkl se genderového aspektu, který souvisí s jeho prací a dosud zde nebyl zmíněn. Genderový problém v popularizaci vědy nevidí, spíše naopak. Ženy jsou podle jeho názoru více

komunikativní, kreativnější, více o vědě mluví, a tak má jejich práce větší přesah pro veřejnost.

Tab. 1.: Přehled propagačních akcí, které pořádá PŘF UP pro veřejnost

Název akce	Cíl akce	Cílová skupina	Frekvence
Cyklus přednášek Učené společnosti České republiky	Udržovat a pěstovat kontakty s vynikajícími absolventy jednotlivých fakult UP, šířit povědomí o jejich příslušnosti k UP	Studenti, veřejnost	1x ročně 7. ročník
Univerzita třetího věku	Zajistit vzdělání pro seniory	Senioři	3. ročník
Univerzita dětského věku	Ukázat dětem systém studia na VŠ	Děti od 8-11 let	3. ročník
Přírodovědný jarmark	Zatraktivnit přírodní vědy žákům ZŠ a studentům SŠ	Žáci ZŠ a SŠ	8. ročník
Minijarmarky	Zatraktivnit přírodní vědy žákům ZŠ a studentům SŠ	Žáci ZŠ a SŠ	1x nebo 2 x ročně 2. ročník
Fyzikální kaleidoskop	Přiblížení fyziky jako přírod. oboru, který může být velmi zajímavý	Žáci SŠ	7. ročník
Letní škola v Jevíčku	Přilákat středoškoláky ke studiu přírodních oborů (fyziky, chemie)	Žáci SŠ	4. ročník
Projekt Badatel	Umožní talentovaným středoškolákům zapojit se přímo do VaV pod patronací zkušených pracovníků fakulty.	Žáci SŠ	Kontinuální spolupráce

Oborové olympiády a další soutěže	Porovnání znalostí studentů PřF UP s ostatními studenty VŠ	Žáci ZŠ a SŠ	Pravidelně dle jednotlivých oborů (Chemická olympiáda 43. ročník)
Zlatá promoce	Udržovat a pěstovat kontakty s absolventy fakulty	Absolventi PřF UP, kteří absolvovali před 50 lety	2. ročník
Stříbrná promoce	Udržovat a pěstovat kontakty s absolventy fakulty	Absolventi PřF UP, kteří absolvovali před 25 lety	1. ročník
Dny otevřených dveří	Poskytnutí bližších informací potenciálním uchazečům o studium	Žáci SŠ a jejich rodiče	2 x ročně
Setkání ředitelů fakultních škol¹	Udržování a navázání spolupráce s mateřskými, základními a středními školami	Ředitelé či jiní zástupci fakultních škol	2 x ročně
Vánoční akce „daruj hračku“	Charitativní akce	Opuštěné a handicapované děti	2. ročník
Specializované výstavy a vernisáže	Přilákání veřejnosti, informovanost	Veřejnost, studenti	Ojedinéle, nárazové

Pozn.: ¹Fakultní školy – pro zkvalitnění vzájemné činnosti byla vytvořena síť spolupracujících škol, odborných a speciálních zařízení pod názvem „fakultní škola, fakultní zařízení“. K únoru 2008 obsahovala databáze 23 škol a 2 fakultní zařízení.

Závěr

Z dostupných informací o realizovaných medializačních a propagačních akcích lze vyvodit následující závěry:

Ve srovnání s ostatními fakultami UP realizuje PřF UP nejvíce aktivit v oblasti popularizace vědy a výzkumu. Přesto propagační a medializační činnost fakulty dosud není zakotvena v žádném koncepčním dokumentu, ze kterého by PřF UP vycházela při organizaci a realizaci jednotlivých propagačních akcí. Některé propagační aktivity mají povahu pravidelných, opakujících se akcí, některé jsou pouze jednorázové bez dlouhodobější návaznosti. Jednorázové akce vychází převážně z realizovaných projektů a většinou po skončení jeho řešení je propagační aktivita utlumena. Takovým příkladem jsou akce vycházející z projektu MedVěd.

Z hlediska cílových skupin jsou propagační aktivity specializovány zejména pro žáky základních a středních škol (viz Přírodovědný jarmark, dny otevřených dveří, projekt Badatel, Univerzita dětského věku aj.). Zvláštní pozornost je věnována také absolventům PřF UP, jednak prostřednictvím pořádání jednotlivých akcí (Zlatá promoce a Stříbrná promoce), ale také díky vytvoření internetového portálu pro absolventy.

Dle dosavadních ohlasů a názorů kompetentních pracovníků PřF UP největší úspěch mají interaktivní akce, do kterých se účastníci mohou aktivně zapojit a sami si vyzkoušet nejrůznější pokusy a experimenty, třeba z oblasti chemie či fyziky.

Problematika popularizace žen ve vědě a výzkumu není na fakultní i univerzitní úrovni vnímána jako problém. Vedení fakulty se však shoduje v názoru, že žena, pokud hodlá založit rodinu, může mít ztíženou roli v oblasti vědy a výzkumu, protože na několik let sníží nebo omezí své zapojení do vědecké činnosti a obtížně pak dohání pokrok, který se v oboru mezitím stal. Co se týče propagace žen ve vědě a výzkumu, PřF UP nepořádá žádnou popularizační aktivitu primárně zaměřenou na ženy nebo dívky.

Zdroje:

Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a další tvůrčí činnosti Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci na období 2006 – 2010.

ŠEVČÍK, J., SMOLKA, M., VYSLOUŽIL, P. *Manuál popularizace a medializace vědy*. 1. vydání. Olomouc: 2009 Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN: 978 -80- 244-2248-0.

Statut Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 2. 6. 2004.

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta *Výroční zpráva 2008*. 1. vydání. Olomouc 2009. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN: 978-80-244-2285-5.

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta. *Výroční zpráva 2007*. 1. vydání. Olomouc 2009. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2136-0.

Přílohy

Příloha 1: Osnova otázek pro rozhovory s kompetentními pracovníky PŘF UP a UP v oblasti medializace a popularizace

1. Sledování publikační činnosti na PŘF UP (příp. UP)

- ✓ Existují nějaké vnitřní směrnice, pravidla pro publikování a prezentaci výsledků vědeckovýzkumné činnosti fakulty?
- ✓ Kde a jak často se musí publikovat výsledky vědeckovýzkumné činnosti, jak jsou pracovníci k publikacím motivováni, resp. odměňováni?
- ✓ Existuje systém hodnocení této publikační činnosti? Pokud ano, je stejný jako metodika Rady vlády, nebo má fakulta vlastní?
- ✓ Kdy byla tato činnost hodnocena a projednávána naposledy? Existuje k tomu zpráva? Jaké byly závěry z tohoto projednávání?
- ✓ Jak často se hodnocení provádí, kdo jej provádí, jaká jsou kritéria hodnocení, co se dělá s výsledky hodnocení?
- ✓ Projednává se publikování a prezentace výsledků vědeckovýzkumné činnosti na kolegiu rektora, děkana, na úrovni senátu apod.?

2. Sledování popularizace (medializace) vědy a výzkumu na PŘF UP (příp. UP)

- ✓ Existují nějaké směrnice, pravidla pro popularizaci (medializaci) výsledků vědeckovýzkumné činnosti fakulty navenek? Nakolik je popularizace (medializace) systémově organizovaná z úrovně vedení fakulty, popř. univerzity, nebo se jedná o náhodné iniciativy pracovníků školy?
- ✓ Kdo musí nebo má popularizovat (medializovat) výsledky vědeckovýzkumné činnosti, kde a jak často?
- ✓ Existuje systém hodnocení této činnosti?
- ✓ (jak často se hodnocení provádí, kdo jej provádí, jaká jsou kritéria hodnocení, co se dělá s výsledky hodnocení?)
- ✓ Projednává se popularizace (medializace) výsledků vědeckovýzkumné činnosti na kolegiu rektora, děkana, na úrovni senátu apod.?
- ✓ Kdy byla tato činnost hodnocena a projednávána naposledy? Existuje k tomu zpráva? Jaké byly závěry z tohoto projednávání?

3. Popularizační (medializační) akce PŘF UP

- ✓ Jaké popularizační akce PŘF UP organizuje? Popis – název, zaměření, kdy se koná, pro koho se koná, účast, příp. kde se o ni mluví či píše (jednorázové nebo opakované akce?)
- ✓ Popularizuje PŘF UP samostatně nebo ve spolupráci s jinými subjekty (v rámci UP, s odbornými firmami věnujícími se marketingu a propagaci apod.)?
- ✓ Jakých popularizačních akcí se PŘF UP zúčastňuje? Popis – název, zaměření, kdy se koná, pro koho se koná, účast, příp. kde se o ni mluví či píše.
- ✓ Které z těchto akcí jsou nejúspěšnější, příp. nejznámější a proč?
- ✓ Kdo patří na PŘF UP k nejúspěšnějším popularizátorům?
- ✓ Je mezi úspěšnými popularizátory i žena?

4. Dosavadní projekty popularizace (medializace)

- ✓ Pokračuje se v ukončených projektech, nebo to byly jen jednorázové akce?

5. Názory na popularizaci (medializaci) výsledků vědy a výzkumu žen na PŘF UP

- ✓ Existuje nějaká koncepce k této problematice? Vidí to škola jako problém? Pokud ano, co s tím dělá?
- ✓ Kdo se touto problematikou na PŘF UP a UP zabývá?